

РЕЦЕНЗИЯ

НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД НА БОЯНА ВАЛЕНТИНОВА КОЛЕВА

НА ТЕМА:

**„УПРАВЛЕНИЕ НА МАСОВИТЕ ВЪЗПРИЯТИЯ, ИДЕОЛОГИЧЕСКИ ВЯРВАНИЯ
И ЦЕННОСТИ ЧРЕЗ СОЦИАЛНИТЕ МРЕЖИ (2010 – 2017 Г.)“
(за присъждане на образователната и научна степен „доктор“)**

Представеният дисертационен труд е посветен на една изключително актуална, малко позната и почти неразработена за широката общественост проблематика, каквато е тази за управлението на възприятията, идеологическите вярвания и ценности чрез социалните мрежи в съвременния свят.

Дисертационният труд е в обем 262 стандартни страници, като в структурно отношение се състои от увод, три раздела с девет глави и съответните параграфи, заключение, библиография (общо 209 източника, от които 28 на кирилица и 181 на латиница), три приложения.

Още при първоначалното впечатление от разработката е видно, че авторът предлага подредено и систематизирано изложението, което прозира от логиката на уводната част и предложената структура на труда. В него (увода) са очертани всички основни теоретико-методологически рамки на разработката (предмет, обект, хипотези, ограничения, методи и др.), където ясно и точно е фиксирана и конкретната цел на изследването, а именно: да се изведат съществуващите модели на управление на масовите възприятия, идеологически вярвания и ценности чрез визуални въздействия в социалните мрежи в границата на определен период (2010 – 2017 г.). В пряка зависимост от целта са поставени и следните основни задачи: 1) дефиниране на понятието „управление на масовите нагласи, идеологически вярвания и ценности“; 2) определяне и очертаване на характеристиките и функционалностите на социалните мрежи и техния потенциал за развитие на визуалната убеждаваща комуникация; 3) изясняване (и дефиниране) на въздействието на визуалната комуникация чрез социалните мрежи; 4) анализиране на ролята на визуалните елементи в социалните мрежи в развитието на процесите Арабска пролет и възхода на ИДИЛ; и 5) извеждане и обосноваване на методи за управление на масовите възприятия, идеологически вярвания и ценности чрез визуалното съдържание в социалните мрежи. Сиреч както уводът, така и някои начални параграфи на първи раздел реално отразяват острата необходимост от теоретично осветляване на изследвания проблем със съответния научен инструментариум.

Реализацията на поставените задачи в дисертационния труд започва в глава първа, която се състои от три параграфа. В нея глобално е разкрита теоретичната рамка на изследването, детайлно са разгледани методиката на труда, основните изследователски методи и подходи и т.н. Наред с това са дефинирани и фундаментални понятия, които са използвани в труда, като „масови възприятия“, „идеологически вярвания

и ценности“, „идеологически стереотипи“, „пропаганда“ и др. В този смисъл се разглежда феноменът социални мрежи като иновационно комуникационно явление на XXI век и неговите огромни възможности за влияние и манипулиране на хората. Интерпретират се визуалната комуникация и нейните специфики чрез прилагането на известни теоретични конструкции, като концепцията за имплицитното (скритото) визуално представяне, теорията за мултимодалния дискурсивен анализ и др. Това е сериозно постижение на автора, защото той използва рационално цяла серия различни теории, методи и подходи, което говори за много добро равнище на теоретичната му подготовка.

На задълбочен теоретичен анализ в глава втора са подложени масовите идеологически вярвания и той започва с представянето на ислямизма, явлението Арабска пролет и феномена ИДИЛ. С помощта на контент-анализа убедително е показано, че насилието играе основна роля в изграждането на ИДИЛ и на нейната огромна привлекателност сред последователите ѝ. Тук централно място заема анализът на идеологията на „Ислямска държава“ и нейното използване в социалните мрежи и различните международни платформи за комуникации, а акцентът на тази идеология е един: всички мюсюлмани да се свързват само с други праведни мюсюлмани. По този начин са посочени и стимулирани за изпълнение цяла редица антихуманни деяния в рамките на революционната война, каквито са екзекуциите, разпъването на кръст, самоубийствените атентати и др. И всичко това е част от идеологическия арсенал на ИДИЛ, с който се насажда омраза, ксенофобия и истерия, целейки да насади необратима огромна вражда между Запада и Изтока, християнството и исляма, цивилизацията и варварството. Към това следва да се добавят и изводите от перфектно приложени метод на конкретните ситуации (кейс-стъди), който хвърля допълнителна светлина върху ролята на социалните мрежи в политическите преходи в държавите от Близкия изток.

В третия раздел на дисертация (две глави) акцентът пада върху практическите измерения или върху конкретните резултати от изследването и респективно върху съответните модели на управление. Ценното в случая е обстоятелството, че най-напред са анализирани и обобщени изследователските резултати в границите на корелациите социални медии – революции, лидерство – флуидна организация, а след това е разгледана и визуалната стратегия на ИДИЛ (посредством реакцията на аудиторията, различни видеопланове и др.). Нещо повече, в този раздел са разработени три самостоятелни модела на управление (модел на ИДИЛ, насочен към вътрешната и външната публика; модел на Арабската пролет; и модел на изграждане на идеологически наратив чрез визуална комуникация в социалните мрежи), които, освен че са наситени с множество аналитични данни, факти и събития, придават и качествен завършен характер на изследваната тема. Това е новост в нашите социални науки, което прави чест на автора, и затова по достойнство трябва да се отбележи.

В заключение на дисертационния труд са направени някои изводи и са очертани ключовите приноси, произтичащи от поставената цел и задачи на изследването.

Какви други достойнства на дисертацията могат да се посочат?

Първо. Едни от безспорните постижения на този труд са логическата подреденост, систематизираност и субординация на тематиката както по съдържание, така и като форма на разгръщане. При това иде реч за сложна интердисциплинарна материя, която не е „разхвърляна“ механично по точки и глави, а е добре систематизирана и структурирана в изложението.

Второ. Другото достойнство произтича от факта, че авторът е извел три теоретични модела на управление на масовите нагласи, идеологически вярвания и ценности чрез визуални елементи в социалните мрежи, което според нас е определена теоретична иновация, което недвусмислено показва добри изследователски способности на докторанта. Нещо, което невинаги се среща при подобен род сложни интердисциплинарни изследвания.

Трето. Не може да не се отбележи и обстоятелството, че авторът умее да „извлича“ есенцията от теоретичния анализ чрез формулирането на собствени тези, възгледи и обобщения. Такъв е случаят с определението на понятието „управление на масовите нагласи, идеологически вярвания и ценности“ като социална технология за систематично налагане и поддържане на доверието в организирана система от възгледи и идеи, характерно за голяма социална група, възприемана като ориентир за дейността на отделните членове на групата с цел управление на нейните възприятия. Това свидетелства за открояващи се умения при работа с множество разнообразни научни източници и критично преосмисляне на интерпретирания теоретичен материал.

Към настоящия дисертационен вариант могат да се направят и няколко бележки и препоръки.

Първата бележка се отнася до структурата на труда, и по-конкретно до някои от заглавията на главите, макар че е направена корекция след вътрешното обсъждане на труда в катедрата. Според нас по-подходящо заглавие на глава първа би следвало да бъде „Теоретико-методологически аспекти (на проблема)“, доколкото осигурява по-широк спектър на разглежданата проблематика и по този начин е още по-адекватно на сегашното съдържание на главата.

На следващо място продължаваме да поддържаме тезата за това, че е необходимо да се прецизира (и синтезира) и като обем, и като съдържание текстът на глава първа, за да може да се разшири в качествено отношение анализът в другите две глави въз основа на получените емпирични резултати и формирането на модела на управление на масовите възприятия, идеологически възприятия и ценности.

И последната препоръка е свързана със заключението на дисертационния труд, който в този му вариант частично отговаря на общоприетите изисквания, защото: първо, повтаря някои от поставените и изпълнени задачи в разработката за сметка на изразяването на собствените изводи и обобщения, до които е достигнал авторът; и

второ, не е нужно тук да се изтъкват приносните моменти на труда (това е направено в автореферата), а да се очертаят бъдещите фундаментални теоретични полета за по-нататъшно развитие на разглежданата проблематика в съответните науки.

Заклучение

Рецензираният вариант на дисертационното изследване притежава необходимите научни качества съобразно изискванията на ЗРАСРБ, поради което препоръчвам на уважаемото Научно жури да присъди на докторанта Бояна Валентинова Колева образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление „Журналистика – убеждаваща комуникация“.

28.02.2020 г.
гр. София

Рецензент:
(проф. д.п.н. Георги Манолов)